

CONFERÈNCIA A SANTA COLOMA JUNY 2008 REVOLTA DELS SEGADORS

GUERRA TRENTA ANYS

1640-1652: REVOLTES A ANDALUSIA, NÀPOLS, ARAGÓ, PORTUGAL

1652-1659 . EXILIATS AL ROSSELLÓ MÉS DE 700, Joan Fontanela: Generalitat a l'exili
GUERRES AMB FRANÇA MIQUELETS: Hereu Riera

Primer pacte el 1656 a Madrid: Luis de Haro Flandes per Rosselló

1659 TRACTAT PIRINEUS ILLA FAISANS: desembocadura Bidasoa, condominio Hendaya-Irun 6 mesos, el més petit d'Europa.

Velàzquez: CAVALLER Santiago meninas, atrezzo tractat, mort

TRACTAT PIRINEUS: 7 novembre 1659: Pirineus, Gàlies.Hispania. Metz, Toul i Verdun a França

Conferencia de Ceret: estiu 1660. Cadaqués, Roses, Collsacabra

Conferencia de LLívia: 33 pobles Cerdanya, Llívia no era vila des del 1528

CONSEQÜENCIES

Generalitat no opina ni es queixa només un escrit el 1660 i prou

Consell Sobirà del Rosselló 1660 amb catalans exiliats

Imposició idioma francès el 1700

Revolta angelets: impost d'ela sal

Girona: ciutat fronterera, perd indústria fins Lorenzana.

Figueres fortificada però res: fugen el 1793, Alvarez Castro i Tejero

Canvis senyors jurisdiccional: poc estudiat

CASAMENT MARIA TERESA AMBLLUIS XIV: 1700 Felip ve ho perdem tot

REFLEXIONS

Concepte de Pàtria i nació: són privilegis d'uns quants. La pàtria és la terra que envolta i prou: Llevés fracassades Salses, Barcelona, Tarragona 1647. Miquel Pey: *Ni Espanya ni França, visca la terra y muyra lo mal govern*. Quan es parla de Catalunya de fet parlen dels privilegis de Catalunya, de defensar-los, privilegis que només afecten als privilegiats,

Revolta social 1640 contra tropes però contra privilegiats: ni les ciutats ni els nobles o clergues han de tenir soldats.

Miquelets contra miquelets, guerres de masies

Generalitat a l'exili

Miquel Parets, menestral membre del C Cent, 1652: *Tot lo món es ple de enbaleos y mentides, que hi ha persones que fan grans patriotes y zeladors de la pàtria y aquexos son los que li tiren més dret y procuran fer-la caura, i assó com més apretada està. Y axí per a sempre se ha de tenir en memòria las crueltats usades en lo temps passat, pus no es governava sinó per parcialitats y per ambició i per interès i envidies y venjances, tant per part dels francesos com dels catalans, pus no hi havia ningun català que servis a la pàtria per pur amor, sinó per sis propis interessos: Desdichada la terra que arriba a tan miserable estat*

Hi havia molt nobles i ciutadans honrats pro-francesos i molt s'exilien a França el 1652 més de 700; la majoria són recompensats amb terres i càrrecs al Rosselló a partir de 1659. Munten una Generalitat paral·lela que el 1660 Lluís XII converteix en el Consell general .

El 1652 a la cort espanyola hi ha partidaris de mà dura (treure els menestrals del Consell de Cent, ciutadella) contra els catalans però al final el rei accepta les constitucions però es reserva el dret d'insaculació de la generalitat el control de les drassanes i la persecució dels afrancesats, dels quals un 10% eren noble si un 30% pagesos.

El 1652 els francesos tenen Rosselló i Roses.

Els miquelets són paisans que fan la guerra pel seu compte: n'hi a favor de França i a favor d'Espanya. Aprofiten per solucionar temes pendents i venjances locals: són quasi bandolers. Plana de Vic, Collsacabra, vertadera guerra civil entre ells. A partir de 1659 són perseguits i eliminats per Espanya i França. El pagès Jaume Pey és condemnat a galeres per cridar” *Ni França ni Espanya, visca la terra y muyra lo mal govern.*”

La pàtria o nació es confonen i identifiquen amb el rei. La pàtria és la terra que envolta al català, no és un concepte abstracte, és un concepte topogràfic. El que diferencia són la defensa de les constitucions que només afecten a la classe privilegiada

El 1640 moltes revoltes Aragó, Andalusia, Portugal, Nàpols, Perpinyà i Rosselló són filipistes fins el 1642

Constants crítiques contra França a partir de 1643. La derrota filipista de Rocroi sembla que significa la davallada d'Espanya. Reunions a Munster on assisteix Fontanella com a convidat perquè ja es parla de quedar-se el Rosselló.

Cada vegada que la Generalitat aixeca lleva els catalans no hi van: Salses 1639, Barcelona 1640, Tarragona 1647. On és la pàtria a defensar? Han de llogar gent.

La Fronda 1648 afebleix França.

La pesta i fam de 1650-1652 encara més odi a França. 0,5 milió a Catalunya i 500000 a Barcelona, moren entre un 20-30%. Des dels inicis Guerra Trenta Anys crisi econòmica: no surten tants teixits ni ferro. Fam: la terra dels homes verds, de les herbes que mengen.

Velázquez prepara Illa dels Faisans en el Bidasoa: línia imaginària que ningú travessarà. Acaba de ser nomenat Cavaller de Santiago (s'ho posa a les Menines), fa de Preparador i es mort a mitjans 1660.

El 1655 Espanya e stroba en guerra contra França, Portugal i Anglaterra. Negociacions el 1656 a Madrid: Luis de Haro i el secretari de Mazzarino. Volien fins i tot Roses i Cadaquès. Amés del Rosselló i Cerdanya. Però ofereixen a Felip renunciar-hi si ell renuncia als P. Baixos i l'alta Navarra. Més derrotes el 1657 i el 1658 negocien a Lió, després a París i ja s'acorda la pèrdua del Rosselló, places de l'Artois i el casament. El

juny la Generalitat envia carta dient que la pèrdua del Rosselló seria un dany i perjudici per a Catalunya: res més per part d'uns i altres.

Inici conferència a Illa dels Faisans el 13 agost 1659 Luis de Haro i el secretari de Mazzarino Hugues de Lionne assessorat pel català Ramon trobat, exiliat ara síndic del Rosselló i per Pere de Marca, visitador de Catalunya durant el domini francès. Acordaren que fossin els monts Pirineus que sempre havien separat Hispània d'elles Galies la frontera. Així quedà indefinit. Signen el 7 novembre.

Per els detalls Felip V nomena a dos catalans Miquel de Salbà, lloctinent del mestre racional i Josep Romeu, membre de la R Audiència. Per França Pere de Marca. Es troben a Ceret el 23 març 1660: els francesos veien la frontera a St Pere de Rodes, a La Seu d'Urgell, y Viella. Pacten el que ja sé i després la de Llivia l'agost.

Res va dir la Diputació

1659

És normal que Felip IV prefereixi perdre Cat nord abans que Flandes o P: Baixos (Bèlgica): més rics. Els del Nord (Holanda) ja no eren d'Espanya des del 1585

Perpinyà segona ciutat; al perdre's Girona queda com a fronterera i no s'inverteix fins fàbriques hospici Lorenzana. Figueres era petita, fan castell tipus Vauban però la primera vegada que ha de servir 1795 soldats espanyols fugen corrents.

Situació del noble: terres i jurisdiccions: a qui ha de retre homenatge i vassallatge: a rei hispànic o francès? Contradiccions encara avui poc estudiades

Segon acord Tractat: casament Mª Teresa amb Lluís XIV; això implica futurs drets d'herència sobre corona i així fou: carles II mort sense descendència i deixa a Felip Vè, nét de Lluís XIV i Mª Teresa; si no, hauria estat Carles d'Àustria. Amb ell no perdrem el territori, sinó l'Estat, la nació.

Al mateix temps que la Guerra dels Trenta Anys acabava el 1648, s'inicià una guerra civil francesa, coneguda com la Fronde. El Cardenal Mazzarino va continuar amb la centralització de polítiques iniciada pel seu antecessor, el Cardenal Richelieu. Va intentar augmentar el poder de la Corona a expenses de la noblesa. El 1648, va imposar una taxa als membres del parlament, format principalment per la noblesa i l'alt clergat. Aquests, no només van refusar de pagar-lo, sinó que van declarar nuls tots els anteriors edictes financers del Cardenal Mazzarino. Quan el Cardenal va fer empresonar els membres del Parlament, París es va revoltar. Lluís i la seva cort van haver de fugir de la ciutat. Poc després, la signatura de la Pau de Westfàlia el 1648, va permetre a l'exèrcit francès, sota les ordres de Lluís de Borbó-Condé, retornar en ajut de Lluís i la seva Cort Reial. El gener de 1649, el Príncep de Condé va assetjar París. La posterior Pau de Rueil va concloure el conflicte temporalment

Conflent: prada

Capcir: Formiguera, Els Angles,

Vallespir: ceret

Rosselló: Perpinyà

Cerdanya Puigcerdà

El **Tractat dels Pirineus** (o *Pau dels Pirineus*) va ser signat el 9 de novembre del 1659, pels representants de Felip IV de Castella i III d'Aragó, Luis de Haro i Pedro Coloma, i els de Lluís XIV de França, Cardenal Mazzarino i Hugues de Lionne, a l'illa dels Faisans (al riu Bidasoa, en els límits del País Basc Nord), i posà fi al litigi de la Guerra dels Trenta Anys. Una de les conseqüències d'aquest tractat va ser la cessió a França del comtat del Rosselló i part del de la Cerdanya.^[1]

Felip IV va negociar aquest tractat sense consultar les Corts Catalanes ni els afectats. De fet, els ho va amagar oficialment fins a les Corts de Barcelona de 1702, tot i que va ser públic i notori des de 1660, tal i com consta al Dietari de la Generalitat, on la Diputació va haver de fer una ambaixada al virrei per a "*donar-li la norabona de la felis nova del ajustament de les paus entre Espanya y França*".^[2] Els territoris afectats van conspirar

durant anys per tornar a unir-se amb el Principat, i les autoritats catalanes també es van resistir a acceptar la partició, que no va poder fer efectiva fins al 1720.

El territori català es dividia així en contra de la voluntat de les institucions catalanes, contra el Jurament per les Illes, pel qual les terres de l'antic Regne de Mallorca no podien separar-se de les de la Corona d'Aragó, per la voluntat de la monarquia hispànica de cedir els territoris del nord de Catalunya a canvi de mantenir les possessions a Flandes. A diferència de Gibraltar o Menorca, cedides a Anglaterra el 1713 pel Tractat d'Utrecht, cap govern espanyol ha demanat la restitució dels territoris nord-catalans cedits en el Tractat dels Pirineus.

El Jurament per les Illes, Jurament de la Unió o Privilegi d'Unió d'Aragó i Mallorca fou un jurament instituït per Pere el Cerimoniós per als seus successors arran de la reannexió del Regne de Mallorca a la Corona d'Aragó (1343-1349) i en virtut del qual el Regne de Mallorca amb les illes adjacents i els comtats del Rosselló i Cerdanya no es podien separar mai del Regne d'Aragó, del Regne de València i del Principat de Catalunya. Aquest jurament que havia de fer el rei fou trencat per Felip IV de Castella amb el Tractat dels Pirineus (1659) i per Felip V de Castella amb el Tractat d'Utrecht (1713). DE FET LA LLEI FETA PER UN REI ES POT TRENCAR AMB UNA ALTRA LLEI FETA PER UN NOU REI.

L'any 1230 el rei Jaume I d'Aragó el Conqueridor s'havia compromès a no segregar mai Mallorca de la Corona d'Aragó, d'acord amb la Carta de Franquesa. Però en la revisió de la Carta de l'any 1257 es va llevar aquest capítol. El Jurament per les Illes fou el retorn a la situació inicial. El Jurament per les Illes tenia com a antecedent el jurament del successor instituït per Jaume II de 1319 i en virtut del qual el successor havia de jurar la indissoluble «Unió» del Regne d'Aragó, el Regne de València i el Principat de Catalunya.

El Jurament per les Illes fou el resultat d'un acord entre Pere el Cerimoniós i les Universitats de les ciutats i viles reials de Catalunya, Aragó i València abans de l'Expedició sobre Mallorca (4 de les calendes d'abril del 1344). Aquest acord es llegí també aquell mateix any després de la campanya del Rosselló, a Perpinyà, i a la Cerdanya, a Puigcerdà.

El Jurament per les Illes i el pacte precedent de Pere III amb les viles reials fou adduït pel Parlament de Catalunya per a denunciar el Tractat d'Utrecht i resistir amb les armes l'ocupació de Felip V de Borbó, atès que es pensava que amb aquest tractat Gran Bretanya ocuparia les Balears, com de fet ocupà Menorca. Aquest acord del Parlament de Catalunya fou comunicat a Mallorca. El Jurament per les Illes s'interrompé a partir dels Decrets de Nova Planta

Sovint es considera al Tractat del Pirineus, com a part dels Tractats de Westfàlia, del que es consideren una conseqüència.

França va entrar a la Guerra dels Trenta Anys després de les victòries espanyoles contra els revoltats neerlandesos, el 1620, i contra els suecs a Nördlingen, el 1634. El 1640, França va començar a interferir en la política espanyola, posicionant-se a favor de Catalunya en la Guerra dels Segadors, mentre que Espanya donava suport a la Guerra de la Frontera el 1648. En les negociacions de la Pau de Westfàlia, el 1648, França va guanyar els territoris d'Alsàcia i la Lorena i va tallar l'accés d'Espanya a la república de les Set Províncies Unides Actual Països Baixos) des dels Països Baixos austríacs. Tot això va portar a la guerra oberta entre França i Espanya.

Després de 10 anys de guerra, França -aliada amb Anglaterra- va guanyar la batalla de les Dunes, el 1658, i es va signar la pau el 1659.

Les negociacions

En les negociacions per a delimitar la frontera, Luis de Haro, nebot del comte Duc d'Olivares i representant de Felip IV, va intentar de conservar els comtats del Rosselló i la Cerdanya dins de la corona. Els negociadors francesos van presentar una línia fronterera molt favorable als seus interessos, mentre que els representants castellans, ignorants de les característiques i costums d'aquests territoris i de la il·legalitat de la separació (Jurament per les Illes), van estimar-se més defensar les posicions a Flandes abans que salvaguardar la unitat territorial del Principat.

El fet que els hàbils negociadors triats per Lluís XIV, el Cardenal Juli Mazzarino, Pèire de Marca, Plessis de Besançon i Ramon Trobat, fossin grans coneixedors de les terres i

la història de Catalunya, al contrari que els triats pel monarca espanyol, que negociava d'esquena al Govern català, va influir molt negativament en els resultats del tractat per a Espanya. Mazzarino defensava, com indica en una carta que encara es conserva *en parlant de Monts, j'ay fait expliquer que ce sont ceux qui separent de toutte ancianneté des Gaules d'avec les Espagnes*, que els Pirineus separaven les Gàl·lies de les Espanyes des de l'antiguitat, hàbil vaguetat que alimentava la vanitat hispànica àvida de construir la seva història, però que portà a successius problemes de definició que s'hagueren de resoldre en altres tants tractats.

El tractat va establir que, al comtat de Cerdanya, serien cedits trenta-tres pobles a França. Aquests serien definits l'any 1660 a la conferència de Ceret i al definitiu Tractat de Llívia, pel qual es va delimitar definitivament la nova frontera entre els territoris de les dues corones i on els negociadors de Felip IV van aconseguir retenir Llívia amb l'argument que era una vila i no un poble. (Vegeu la Nota sobre Llívia i l'extracte del text).

El **Tractat de Llívia** signat el 12 de novembre de 1660, entre Miquel de Salbà i de Vallgornera, representant de Felip IV, i el bisbe d'Aurenja, en representació de Lluís XIV, és el tractat pel qual es detallaven els 33 pobles de la vall de Querol que passaven a formar part de França. A última hora es quedà Llívia com un enclavament hispànic dins del nou territori francès per tenir el títol de vila i no de poble, amb la condició que mai es fortifiqués.

Així es consolidava la cessió de la meitat de la Cerdanya, que, a causa de la resistència, no es va poder fer efectiva fins al 1720.

Anteriorment s'havia celebrat a Ceret (Vallespir) una conferència de caire tècnic per tal de fixar els criteris del tractat. La **Conferència de Ceret** és una reunió posterior del Tractat dels Pirineus per tal d'establir amb precisió els nous límits entre la monarquia hispànica i França que van ser fruit d'aquest tractat. En aquesta conferència cada part hi va enviar dos representats, pel costat francès foren Pèire de Marca, arquebisbe de Tolosa i representant al Principat de Lluís XIV de França quan aquest fou comte de Barcelona, juntament amb Jacint Serroni, bisbe d'Aurenga. Pel costat hispànic hi havia Miquel de Salbà i de Vallgornera, lloctinent del mestre racional de la Corona d'Aragó, i Josep Romeu de Ferrer, membre de l'Audiència de Catalunya.

Sobre els compromissaris queia un condicionant, enllestir ràpid l'acord per tal que es pogués celebrar el casament entre Maria Teresa d'Àustria i Lluís XIV, acordat també al tractat i que no es podia celebrar si no es tancaven tots els serrells. Les dues corts tenien ganes que aquest casament se celebrés amb celeritat.

El dia 22 de març de 1660 s'iniciaren les conferències a Ceret. L'obertura va ser a càrrec de Pèire de Marca que va fer un discurs ple d'erudició històrica i geogràfica de la zona escorat als seus interessos. En aquest discurs va demanar que s'entregués a França, a més del Rosselló i el Conflent, la costa oriental de l'Empordà des de Roses, tota la Cerdanya, la vall de Ribes, la Seu d'Urgell i el vescomtat de Castellbó, per entendre que eren zones al nord dels Pirineus, tal i com s'establia a l'article 42 del Tractat dels Pirineus.

A mitjans d'abril la conferència es tancà sense acord. Aquest fet va provocar que de nou fossin els negociadors del Tractat dels Pirineus els que decidissin el futur dels territoris. Així Luis de Haro i Hugues de Lionne a Saint Jean de Luz va negociar els punts finals i la distribució dels territoris finals, amb la mutilació de la Cerdanya que havia de ser resolta amb un tractat específic. Aquest fet va succeir el 28 de maig de 1660 i el 31 del mateix mes se signava l'aclariment a l'article 42.

En total, la corona francesa va guanyar els territoris del comtat del Rosselló (que incloïa el Vallespir, el Conflent i el Capcir) i mitja Cerdanya; Artois, Luxemburg i Flandes. La frontera amb la corona espanyola es va fixar seguint només en part els Pirineus, excepte en l'enclavament de Llivia, i tota la part nord-catalana, si s'hagués seguit la serralada dels Pirineus més al nord, per les Corberes, no hauria passat a l'estat francès. Els francesos van retornar a Espanya el Charolais —en el Franc Comtat— i les conquestes d'Itàlia.

El tractat també preveia el casament de Lluís XIV de França i Maria Teresa d'Àustria, filla de Felip IV de Castella. Maria Teresa va haver de renunciar als seus drets successoris al tron d'Espanya, a canvi d'una compensació econòmica que havia de formar part del dot. Aquesta compensació no es va pagar mai i fou un dels factors que van portar a la Guerra de Successió Espanyola, el 1702.

Catalunya és una peça molt important en el tauler d'escacs de la política internacional des de la revolta dels Segadors. Ha demostrat abastament la seva capacitat de desestabilitzar la monarquia hispànica. Catalunya té la desgràcia de ser la frontissa entre les dues grans potències de l'època.

Els territoris de la Catalunya del Nord annexionats a França pel tractat (el Rosselló, el Conflent, el Vallespir, mitja Cerdanya i el Capcir) han romàs sota domini francès des d'aleshores.

El Tractat incloïa conservar vigents les institucions catalanes al nord dels Pirineus, però aquesta part no va ser respectada pel rei francès Lluís XIV (le ximple). Un any després del Tractat van ser dissoltes les institucions catalanes (Generalitat, cònsols, etc.) malgrat que el mateix tractat preveia conservar-les.

El reial decret francès del 2 d'abril del 1700, amb data d'aplicació de l'1 de maig del mateix any, va prohibir l'ús de la llengua catalana en els actes oficials de qualsevol tipus. Des d'aleshores, el francès continua essent l'única llengua oficial, i l'única que s'utilitza en l'ensenyament públic. Recentment, l'Estat francès ha modificat la seva constitució afegint al seu article 2 *la langue de la République est le français* ("la llengua de la república és el francès"). Aquest article s'utilitza sovint per negar subvencions a moviments culturals o cívics en català, o per refusar la presència del català en l'administració.

Després del Tractat dels Pirineus hi ha els següents anys de guerra: 1667-1668, 1673-1678, 1680-1684, 1689-1697. En tots aquest períodes el Tractat dels Pirineus és paper mullat. La Cerdanya mateix passa d'unes mans a unes altres en nombroses ocasions.

A la Cerdanya fins al 1802 la frontera eclesiàstica tampoc corresponia a la frontera real: del bisbat d'Urgell depenien els trenta-tres pobles de la Cerdanya francesa.

El cap de setmana més proper al 7 de novembre és, cada any, la data escollida pels catalans per a manifestar-se, a Perpinyà, a favor de la catalanitat i de la llengua.

Extracte

« *Habiéndose convenido en la negociación que comenzó en Madrid el año 1656, sobre cuyo fundamento se va este tratado, que los montes Pirineos, que comunemente han sido siempre tenidos por división de las Españas y de las Galias, sean de aquí en adelante también la división de los mismos reinos.* »

Article 42:

« *Ha sido convenido y acordado que el Sr. Rey Chr. quedará poseyendo y gozará efectivamente de todo el condado y veguerias del Rosellón, y del condado y veguería del Conflent, y al Sr. Rey católico ha de quedar el condado de Cerdaña y todo el principado de Cataluña (...); bien entendido que si se hallasen algunos lugares de dicho condado y veguería de Conflent solamente, y no del Rosellón, que estén dentro de dichos montes Pirineos, de la parte de España, quedará a su magestad católica; como también si se hayasen algunos lugares y vegueria de Cerdaña solamente, y no de Cataluña que estén dentro de dichos montes, de la parte de Francia, quedarán a su Magestad chris.* »

Llívia

La vila de Llivia és un enclavament espanyol a França des del Tractat dels Pirineus, i del Tractat de Llivia del 1660, a causa del títol de *vila* concedit l'any 1528, per l'emperador Carles V.

NÚRIA SALES

De 1652 a 1659 tropes franceses a L'Empordà, Olot, Berga i tropes espanyoles al Conflent i Cerdanya. Tant al costat del espanyols com dels francesos hi lluiten catalans: o sigui catalans contra catalans: miquelets del Collsacabra o de la terra o de França com el famós Hereu Riera, contra altres miquelets, (el d'Espona de Saderra, espanyolista) sometents contra sometents. É una guerra entre masies, per interessos locals, sovint indestriables del bandolerisme. O sigui que la Catalunya fins el Vallès, de 1652 a 1659 està en constant activitat i canvi de senyor.

Tractat Pirineus: "Que els monts Pirirneus que comunament han estat sempre tinguts per divisòria de les Espanyes i les Gàl·lies siguin d'aquí endavant també la divisió.." Calia establir aquests límits: per Luis de Haro eren les Corberes, els francesos l'ampliaven fins i tot a La Seu, Oliana, el cadí i bona part de l'Empordà i el Collsacabra.

Tractat de Llívia 12-11-1660: trenta-tres pobles de l'Alta Cerdanya a França, que de fet eren una cinquantena. Lluís XIV està fins el 1677 intentant encara bescanviar el Comtats pels Països Baixos espanyols. I fins la Guerra de Successió la Cerdanya canvia de senyor continuadament i no serà fins el final de la última guerra francès espanyola el 1720 que es parla ja d'una Cerdanya espanyola i una Cerdanya francesa.

El 1660 el rei Lluís XIV disolt la Diputació del General dissident que hi ha via a Perpinyà, o sigui els 700 nobles i altres profrancesos que s'exiliaren al Roseló el 1652, el substitueix per un Consell Sobirà del Rosselló (un equivalent a la Reial Audiència). Un dels caps era Joan Fontanella. Lluís XIV jurà a Perpinyà les Constitucions catalanes que duraren fins la Rev Francesa.. O sigui que el Consell feia una feina i quan el 1700 s'imposa el francès el Consell reclama que mínimament testaments i processos civils i criminals es facin en català, llengua monolingüe de quasi tot el Comtat. I és que fins la guerra de 1914 el català era la llengua comuna: comptes, cartes, dietaris, goigs, teatre

El 1661 s'introdueix als comptats el monopoli reial de la sal, fet que a Catalunya existia des del segle XIV: els rossellonesos odien aquest impost i control, els ve de nou, puja de preu, tanquen salines com les de Canet. Protestes i petites revoltes, la dels angelets el 1667-1668 que es polititzaren l'any 1670, foren derrotats i més de 1500 passaren al

principat dirigits per Josep de la Trinxeria i atacaren diverses vegades Ceret i altres zones properes. Pel que sembla, i malgrat alguns autors, Eva Serra conclou que no fou una revolta nacional contra França. És en canvi una guerra de la sal

Els **Angelets de la terra** és el nom que reberen els pagesos del comtat de Rosselló que van lluitar contra l'ocupació francesa de la Catalunya Nord, en la **Revolta dels Angelets**. L'origen de la seva revolta fou l'aixecament d'aquests pagesos nord-catalans els anys 1667 a 1675 contra la gabella de la sal (un impost sobre la sal imposat pels francesos el 1661).

Aquest fet, contrari a les constitucions del Rosselló, provocà la revolta dels Angelets, la qual es va estendre per les comarques del Rosselló, el Vallespir i el Conflent.

El 7 de novembre del 1659, com a conseqüència de la guerra dels Segadors, les monarquies hispànica i francesa signaren el Tractat dels Pirineus, que significà la repartició Catalunya entre els dos sobirans. La resistència a l'ocupació francesa de la Catalunya Nord començà al març de 1661. Van ser ajusticiats un veguer, amb el notari i el criat que l'acompanyaven, implantant-se tot seguit un impost a la comarca per a pagar el sometent francès.

La gens popular decisió del monarca francès de confiscar l'impost de la sal provocà la revolta. Aquests diners havien de servir pel pagament de les despeses de les places fortes i dels sous dels funcionaris francesos. La confiscació de l'impost de la sal per part de França fou considerada un atemptat contra el jurament reial de respectar els privilegis de la capital del Rosselló, que cobrava una quantitat molt insignificant pel seu control. Els còsols de Perpinyà protestaren, però una decisió del Consell Sobirà desestimà aquell acord municipal i imposà la voluntat de París.

Els pagesos necessitaven la sal per al bestiar, i un cop apujat el preu desmesuradament es negaren a pagar-lo i es rebel·laren. Els Angelets actuaren sobretot entre 1666 i 1675 com a autèntiques guerrilles contra les tropes franceses i sobretot contra els funcionaris de la gabella de la sal, que dificultaven la gestió dels contrabandistes de la sal.

La primera revolta (1667-1668)

Josep de Trinxeria, un pagès de Prats de Molló, es declarà en rebel·lia contra els ocupants francesos i fou un dels caps dels revoltats. Damià Nohell, conegut com a fill del batlle de Serrallonga i Joan Miquel Mestre de Vallestàvia, dit l'Hereu Just del Vallestàvia, foren uns dels lloctinents d'en Trinxeria.

Les partides sota el comandament de diferents caps com Josep de Trinxeria, Joan Miquel Mestre i Damià Nohell actuaven contra els funcionaris de l'administració de la gabella, però també contra les tropes franceses dirigides per Francesc de Segarra, un col·laboracionista dels francesos, president del Consell Sobirà (substitut de les tradicionals institucions del Rosselló). La lluita, també, agafà un caràcter d'aixecament anti-francès i així els angelets col·laboraren amb la monarquia hispànica (1673) i intervingueren en la conspiració de Vilafranca de Conflent (1674). Bons coneixedors del territori, les guerrilles convertiren perjudicaren greument a les tropes franceses entre els anys 1667 i 1668, perseguint i eliminant un bon nombre de cobradors de l'impost de la sal.

En la conspiració de Vilafranca del Conflent algunes famílies de la vila decidiren conspirar per reunificar el municipi a Catalunya. Inès de Llar, una jove d'una de les famílies conspirants, intentà seduir, però sense èxit, al comandant francès De Parlan de Saignes per tal que aquest s'unirà a la causa. Tot i això, els rebels assaltaren la vila i la guarnició francesa fou massacrada. La corona francesa reaccionà ràpidament davant d'aquests fets, amb la qual cosa recuperà la vila quasi immediatament. Els rebels escaparen a Catalunya, però la gran majoria foren torturats, executats i esquarterats, i finalment exposats en les muralles dins de gàbies de ferro.

Les forces enviades a aquelles valls i muntanyes foren rebutjades, arribant fins i tot, a partir del mes de juliol de 1668, a oferir cent doblers d'or a qui detingués a qualsevol dels resistents. Francesc Segarra actuà decididament contra els revoltats, arribant fins i tot a organitzar una incursió armada al Vallespir acompanyat per 200 homes armats, sent derrotat al Pas del Llop, a la vall del Rodolès, havent de retirar-se a Arles i acabant l'enfrontament després de vuit dies de lluita amb el compromís de Ceret, pel qual, els guardes de la sal no farien més inspeccions i s'entendrien amb els "consells" de cada poble per a la venda de la sal. A partir d'aquella acció, la resistència es començà a manifestar a més punts d'aquelles contrades. Com a resposta van ser imposades multes a centenars de famílies acusades d'ajudar als miquelets.

La segona revolta (1670-1674) El Conflent es revoltà i reclamà els mateixos drets que el Vallespir en la Revolta del Vallespir. El 27 de febrer de 1670 els miquelets o Angelets s'apoderaren d'Arles matant al batlle. Els darrer dies de març es presentaren a Ceret per tal d'alliberar Joan Miquel Mestre de Vallestàvia, capturat a la carretera de Camprodon, i es feren amos de la ciutat empresonant tota la companyia de soldats a cavall que havien estat enviats per capturar-los.

La importància de la revolta es pot establir per l'amplada i la gravetat de la relació repressiva del poder francès. Hi hagueren execucions, a Arles i a d'altres ciutats, on es penjaren els rebels a les places públiques; mentre els seus béns eren confiscats per a indemnitzar les víctimes i reconstruir tot el que havien fet malbé durant la revolta.

A primers de novembre de 1673 una columna de l'exèrcit francès, format per 3.000 soldats d'infanteria, i un miler de soldats de cavalleria, entrà a l'Empordà i calà foc a la Jonquera. Finalment, el 7 d'abril de 1674 hi hagué una conspiració contra els resistents. Manuel Descatllar fou detingut i traslladat a Perpinyà, reconeixent tots els seus actes, terriblement torturat i executat a la plaça de la Llotja (el 2 d'abril de 1674). Francesc Puig i Terrats va ser condemnat a mort i degollat en públic i davant de la seva mateixa casa, i després trossejat i posat a la porta de la Vila, segons l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Molts d'altres conjurats pagaren la cooperació amb els revoltats amb la pèrdua de la llibertat cívica i del seu patrimoni.

Amb el Tractat de Nimega (1678), França renuncià al seu projecte de bescanviar amb Espanya la Catalunya del Nord per Flandes, la qual cosa féu que s'extingís totalment la revolta